

Odkaz:

Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. července 1973, Riseria Luigi Geddo proti Ente Nazionale Risi, věc 2/73, Recueil 1973, s. 865¹

Klíčová slova:

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce – Pretore di Milano

Předmět:

Rozhodnutí o předběžné otázce o výkladu článku 5, čl. 40 odst. 3 Smlouvy o EHS a některých ustanovení nařízení Rady č. 359/67/EHS ze dne 25. července 1967 o společné organizaci trhu s rýží

Skutkové okolnosti:

I – Skutkový stav a řízení

Skutkový stav a průběh řízení mohou být shrnuty takto:

Podnik Riseria Luigi Geddo z Borgovercelli v Itálii zakoupil v roce 1970 určité množství neloupané rýže. Kromě běžné ceny musel podnik uhradit částku 177 206 ITL smluvního poplatku Ente Nazionale Risi, v sazbě 240 ITL za každý metrický cent zakoupené neloupané rýže v souladu s ustanoveními článků 8 a 9 královského legislativního nařízení č. 1237 ze dne 2. října 1931.

Články 8 a 9, ve znění královského legislativního nařízení č. 1183 ze dne 11. srpna 1933, stanoví mimo jiné, že z každé prodejní smlouvy italské neloupané rýže musí kupující uhradit Ente při prohlášení „smluvní poplatek“ uvedený v článku 8 ve výši stanovené Ente se souhlasem ministra zemědělství a lesního hospodářství, a že výše „smluvního poplatku“ bude stanovena každoročně do 15. srpna a bude se používat – až na výjimky – během celého hospodářského roku.

Ente, veřejnoprávní právnická osoba, která je kontrolována italským státem, se stala v roce 1967 intervenční agenturou pro plnění povinností stanovených nařízením č. 359/67/EHS. Její funkce mohou být shrnuty do tří skupin:

- 1) výzkum a z něho vyplývající technická podpora,
- 2) propagace, která má vést ke zvýšení produkce a spotřeby italské rýže,
- 3) intervence v rámci společné organizace trhu s rýží.

Výdaje týkající se prvních dvou skupin jsou kryty z příjmů za „smluvní poplatky“, stejně jako správní náklady třetí skupiny.

Jakožto intervenční agentura, vybírá Ente tento poplatek při prodeji produktu.

¹ Jednací jazyk: italština

Itálie a Francie jsou jedinými zeměmi produkujícími rýži na společném trhu. V Itálii se z dovozu rýže, ať je jeho forma jakákoli, neplatí smluvní poplatek. Ve Francii platí producent rýže poplatek 10,40 FRF za metrický cent.

Daňová a parafiskální opatření jsou na společném trhu velmi častá. Dělí se na dvě skupiny: v první skupině jsou ukládány pěstiteli, aniž by bylo možno je přenést přímo na spotřebitele, zatímco druhá skupina jde k tíži kupujícího. V tomto případě se obvykle stanoví náhrada při vývozu.

V tomto případě Riseria Luigi Geddo zpracovala neloupanou rýži na požitelný výrobek a část vyvezla do členského státu EHS a část do třetí země.

Protože se domnívala, že platba ve prospěch Ente Nazionale Risi odporuje právu Společenství, podala Riseria dne 9. ledna 1973 u Pretore di Milano návrh na vydání platebního rozkazu na vrácení zaplaceného poplatku.

Po obdržení tohoto návrhu rozhodl Pretore di Milano dne 11. ledna 1973 o pozastavení řízení a v souladu s článkem 177 Smlouvy o EHS se obrátil na Soudní dvůr Evropských společenství, aby rozhodl o těchto předběžných otázkách:

- „1. Zakazuje čl. 40 odst. 3 druhý pododstavec Římské smlouvy spolu s článkem 5 uvedené smlouvy obecně členským státům, a zvláště pak italskému státu, umožnit vybírání ve prospěch jiného orgánu (Ente) než státu poplatku (nebo peněžního poplatku) stanoveného v tomto případě za metrický cent neloupané rýže (suroviny podléhající společné organizaci trhu uvedené v nařízení č. 359/67/EHS) produkované a prodávané v Itálii?
2. Je třeba ve smyslu ustanovení článku 40 uvedených v bodě 1 spolu s ustanoveními nařízení č. 359/67/EHS a článku 5 Smlouvy se domnívat, že je diskriminován italský subjekt, který za a) vyváží do Francie (členského státu) rýži získanou z určitého množství neloupané rýže produkované a prodávané v Itálii, z níž musel povinně zaplatit podle zákona poplatek uvedený v bodě 1, aniž by mu výše poplatku byla při vývozu vrácena, a který za b) při vývozu rýže uvedené v písmenu a) do Rakouska (třetí země) obdrží stejné náhrady (viz čl. 17 odst. 2 nařízení č. 359/67/EHS), jaké Společenství přiznává jeho konkurentům – např. německým a holandským – kteří dovezli surovinu (neloupanou rýži) ze třetích zemí, aniž by zaplatili jakýkoli poplatek?
3. Má být považováno za porušení povinnosti, kterou ukládá Společenství čl. 40 odst. 3 třetím pododstavcem Smlouvy ve spojení s ustanoveními nařízení Rady č. 359/67 (viz zejména články 2, 4 a 14 a bodem 12 odůvodnění), umožňuje-li Společenství vybírání poplatku uvedeného v bodě 1 v případě vývozu rýže produkované a prodávané v Itálii, aniž by současně stanovilo odpovídající povinnost vrátit tento poplatek při vývozu?
4. a) Jsou ustanovení uvedená v čl. 40 odst. 3 druhém a třetím pododstavci Smlouvy přímo použitelná v právních systémech členských států a přiznávají jednotlivcům subjektivní práva, která musí vnitrostátní soudy chránit?

- b) Je třeba, v případě kladné odpovědi na otázku v bodě 4 a), stanovit datem vzniku těchto práv datum vstupu v platnost nařízení č. 16/64 (1. září 1964) nebo datum vstupu v platnost nařízení č. 359/67/EHS (1. září 1967).
5. Představuje uložení poplatku uvedeného v bodě 1 porušení: a) zásady upřednostňování produktu Společenství, jak je vyhlášeno bodem 12 odůvodnění nařízení č. 359 a b) čl. 20 odst. 2 první odrážky uvedeného nařízení, která zakazuje zavádět poplatky s účinkem rovnocenným vývoznímu clu?
6. Představuje uložení poplatku uvedeného v bodě 1 porušení čl. 20 odst. 2 druhé odrážky a čl. 23 odst. 1 druhé odrážky nařízení č. 359/67/EHS, které zakazují zavádět opatření s účinkem rovnocenným množstevnímu omezení vývozu?
7. Představuje uložení poplatku uvedeného v bodě 1 zneužití dominantního postavení, které je zakázané článkem 86 Smlouvy?“

Žalobkyně i žalovaná v původním řízení, Italská republika a Komise Evropských společenství předložily písemná vyjádření.

Po vyslechnutí zprávy soudce zpravodaje a stanoviska generálního advokáta rozhodl Soudní dvůr o zahájení ústní části řízení bez dokazování.

Ústní vyjádření žalobkyně, žalované, Italské republiky a Komise Evropských společenství byla přednesena na jednání konaném dne 29. května 1973.

Žalobkyně v původním řízení byla zastupována Ubertazzim a Capellim.

Žalovaná v původním řízení byla zastupována Scapinellim, Lanzou a Loeschem.

Italská republika byla zastupována svým zmocněncem Marescem, ve spolupráci se státním generálním advokátem Zagarim.

Komise Evropských společenství byla zastupována svým zmocněncem panem Toledanem Laredem.

II – Vyjádření předložená na základě článku 20 Protokolu o statutu Soudního dvora EHS

Vyjádření předložená Soudnímu dvoru mohou být shrnuta takto:

A – Vyjádření podniku Riseria Luigi Geddo

1. *Evropská organizace trhu s rýží a volný pohyb zboží na jednotném trhu (otázky č. 1, 2, 5b a 6)*

a) Smlouva o EHS se nechtěla omezit pouze na rozšíření společného zemědělského trhu, ale hodlala přijmout pro tuto oblast „zdokonalené modely“ tj. modely společné organizace zemědělských trhů (článek 40). Již od počátku zdůrazňuje Soudní dvůr tuto charakteristiku odvětví zemědělství; v rozsudku přijatém ve spojených věcech 90 a 91/63 (Komise EHS proti Lucemburskému velkovévodství a Belgickému království, Recueil 1964, s. 1235) uvedl, že zákaz porušování volného oběhu zboží je jednou z nezbytných podmínek

nahrazení „jak různých vnitrostátních trhů společným trhem, tak vnitrostátních zemědělských organizací společnou zemědělskou organizací“.

Společná organizace (zavedená v odvětví rýže nařízením č. 359 ze dne 25. července 1967, Úř. věst. 31. července 1967, s. 1) zřizuje „jednotný trh“. Tento výraz znamená, jak vyplývá z čl. 40 odst. 3, že „evropská organizace trhu musí zabezpečit obchodu uvnitř Společenství podmínky podobné podmínkám existujícím na vnitrostátním trhu“. Jednotný trh tedy znamená především volný pohyb zboží.

b) Zavedení jednotného trhu je nezbytně doprovázeno odstraněním překážek volného pohybu zboží „z jednoho státu do druhého“. Avšak kromě překážek pro „dovozy a vývozy mezi členskými státy“ uvádí Soudní dvůr, že existuje „jiný druh závažnějších překážek“ společně nazývaných „činnosti, které mohou ovlivnit obchod mezi členskými státy“ (rozsudek 43/69, Recueil 1970, s. 136, přijatý s ohledem na čl. 85 odst. 1; viz ve stejném smyslu rozsudek 5/69, Recueil 1969, s. 302) v případě dohody schopné „ovlivnit přímo, nebo nepřímo, v současnosti, nebo potenciálně, obchod mezi členskými státy (viz rozsudek 40/70, Recueil 1971, s. 82, týkající se ochranných známek).

Výše uvedená judikatura objasňuje rozdíly mezi společným trhem a klasickým typem celní unie. V posledně jmenovaném případě státy pouze zaručují zrušení celní ochrany (viz článek 28/8 GATT). „Ve společném trhu je naproti tomu zrušena jakákoli možnost rozdělení trhu“.

Smluvní poplatek ve prospěch Ente Nazionale Risi představuje překážku obchodu mezi členskými státy, a je proto zakázán. Ve skutečnosti vyvolává „narušení obchodu“ (viz stanovisko generálního advokáta ve věci 31/69, Recueil 1970, s. 39).

Německý nebo belgický hospodářský subjekt může dávat přednost rýži jiného původu, která není zatížena žádným zvláštním poplatkem.

c) Smlouva o EHS se výslovně zabývala odstraněním cel, neboť jejím hlavním cílem byl „společný“ trh, který dosud nezahrnuje zavedení jednotného trhu: posledně jmenovaný pouze „směřuje (neobsahuje skutečnou realitu) k právu Společenství“ (viz rozsudek 78/70, Recueil 1971, s. 500). Na jednotném trhu se vede mnohem zásadovější diskuse o volném pohybu zboží než na společném trhu. Na jednotném trhu je *mezinárodní pohyb* zboží ještě důležitý a překážky volného pohybu zboží kdekoli na trhu, třeba i uvnitř členského státu, mají „odpovídající důležitost“.

Volný pohyb zboží je ve skutečnosti obecnou zásadou práva Společenství, která se neomezuje na zákaz nových cel nebo poplatků s rovnocenným účinkem. Je stvrzován jednak prameny práva Společenství (viz nařízení č. 120/67, bod 4 odůvodnění, které odkazuje na nutnost sjednotit intervenční opatření na trhu, aby „nebyl narušen volný pohyb obilovin uvnitř Společenství“, stejně jako nařízení č. 359/67, bod 6 odůvodnění, ve kterém se konstatuje, že odstranění překážek volného pohybu rýže „musí umožnit, aby přebytky z produkčních oblastí pokryly potřeby schodkových oblastí“), a jednak judikaturou (rozsudek 34/70, Recueil 1970, s. 1241; zákaz restriktivního výkladu výrazu „každý držitel“, který používá nařízení č. 1028/68 (obiloviny); rozsudek 11/70, Recueil 1970, s. 1136: nezbytnost „přijmout vhodná opatření určená k zabránění odklonu obchodu“).

Volný pohyb zboží nemůže spočívat pouze ve „volném tranzitu zboží z jednoho státu do druhého, ale také ve volnosti obchodu mezi producenty a spotřebiteli uvnitř jednotného trhu“.

d) Na jednotném trhu se základní omezení týkající se volného pohybu zboží na společném trhu provádějí s nezbytnými úpravami: v podstatě zahrnují zákaz jakýchkoliv peněžních poplatků, to znamená „zvláštní zatížení uložená členským státem, pokud nebyla výslovně povolena právem Společenství“.

Vezmeme-li v úvahu skutečnost, že jednotný trh má svou vlastní politiku (která se vztahuje také na ceny), vidíme, že článek 95 se týká nepřímých daní nebo daní obecného charakteru „které postihují všechny produkty pohybující se uvnitř státu způsobem zajišťujícím, že hospodářská soutěž nebude narušena ke škodě jednoho z nich“. „Kdyby tomu tak nebylo, každý stát by si mohl zavést vlastní enklávy uvnitř jednotného trhu.“ Rozsudky 32 a 33/58, Recueil 1959, s. 299, odsuzují intervence narušující hospodářskou soutěž na společném trhu; to platí *a fortiori* na jednotném trhu.

Tyto úvahy se vztahují také na obchod s rýží. „Skutečnost, že existuje jednotný trh, znamená, že přesun produktu, i když se neuskutečňuje z jednoho státu do druhého, nemůže být podroben úhradě zvláštních peněžních poplatků uložených italským státem mimo ustanovení Společenství.“

Ve věci 82/71 se Rada vrací k problému režimu mlékárenských středisek v Itálii a k evropské organizaci tohoto trhu a uvádí, že „uvedený režim může být popsán jako soubor opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením“.

V obchodě uvnitř Společenství byl režim dovozní licence považován Soudním dvorem (rozsudky 51 a 54/71, Recueil 1971, s. 1116) za opatření s rovnocenným účinkem, i když vydání osvědčení je automatické a bezplatné. „Pokud použijeme podobné zásady na jednotný trh s rýží, je třeba říci, že skutečnost zavedení „licence“ nebo povolení pouze pro přesun rýže pěstitelům, aniž by jim podléhal přesun rýže patřící jiným producentům nebo majitelům, porušuje zásadu volného pohybu zboží, a to i když orgán Ente, který je za povolení odpovědný, ho má povinnost vydat bezplatně“ (viz článek 8 královského legislativního nařízení ze dne 2. října 1931, č. 1237, uvedeného v kapitole I).

e) Závěrem „se zdá jasné, že od 1. září 1967 (dne vstupu nařízení č. 359/67 v platnost) Ente Nazionale Risi není oprávněna vybírat smluvní poplatek z nákupů neloupané rýže produkované a prodávané na italském území“. „Kdykoliv po 1. září 1967 měl tento zákaz za následek vznik subjektivních práv jednotlivců (včetně odběratelů neloupané rýže ve Společenství), které musí vnitrostátní soudy chránit.“

2. Zákaz diskriminace a jeho použití na smluvní poplatek (otázky č. 1, 2, 3 a 5a)

a) Při přechodu společného trhu na trh jednotný se zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti uvedený v článku 7 Smlouvy stává přísnějším; čl. 40 odst. 3 ve skutečnosti zakazuje „jakoukoli diskriminaci mezi producenty nebo spotřebiteli“.

Zákaz diskriminace předpokládá, že stejné situace musí být zpracovány jednotným způsobem.

b) Tento zákaz vymezený čl. 40 odst. 3 se týká produkce, zásobování (pohybu) a zpracování zboží.

c) Zásadu nediskriminace požívají „ve stejné míře všechny subjekty podléhající právu Společenství. Od nynějška se tedy již netýká pouze cizinců“. Takže např. podle čl. 3 odst. 2 nařízení č. 364/67 musí předpisy upravující nabídková řízení intervenčních agentur zajistit stejný přístup a rovné zacházení všem zúčastněným osobám, bez ohledu na jejich sídlo ve

Společenství. Obecně, pokud „...se z jakéhokoli důvodu některý stát domnívá, že je vhodné přizpůsobit se režimu Společenství, pouze pokud jde o ostatní státní příslušníky Společenství a nikoli jeho státní příslušníky, porušuje zákaz diskriminace stejným způsobem, jako kdyby to činil opačně“.

d) Právní předpisy týkající se smluvního poplatku porušují zákaz diskriminace z několika aspektů. Ve skutečnosti se týkají pouze produkce a prodeje domácí neloupané rýže s vyloučením rýže dovážené ze třetích zemí nebo z členských států a zahrnují povinnost přihlásit ve stanovené lhůtě nákup, povinnost v případě přepravy použít zvláštní osvědčení a povinnost zaplatit „smluvní poplatek“ (který v současnosti činí 240 ITL za metrický cent neloupané rýže, nebo 400 ITL za metrický cent bílé rýže).

„Zákazem jakékoli diskriminace má čl. 40 odst. 3 také v úmyslu zakázat, aby pohyb určitého zboží podléhal peněžním poplatkům nebo jakýmkoli omezením, kterým pohyb jiného srovnatelného zboží nepodléhá“ (jako v této věci neloupaná rýže nepěstovaná v Itálii).

c) Podnik Riseria Luigi Geddo přechází k otázce č. 4 a navrhuje kladnou odpověď na její první část (a): zákaz uvedený v čl. 40 odst. 3 druhém a třetím pododstavci je jasný a přesný, není nijak podmíněn a je mimo diskreční pravomoc členských států.

Pokud jde o datum, otázka 4 b), jedná se o 1. září 1967, které je dnem vstupu v platnost jednotného trhu s rýží (nařízení č. 359/67).

Smluvní poplatek má dále diskriminační účinek na cenu rýže. Na trhu rýže má právní úprava cen zásadní funkci. Bod 10 odůvodnění nařízení č. 359/67 uvádí, že „vytvoření jednotného trhu s rýží znamená pro Společenství jednotný cenový režim“. Z rozsudku 5/71, Recueil 1971, s. 975 lze odvodit „a contrario“, že se Soudní dvůr domníval, že zásada nediskriminace se může také vztahovat na oblast volné cenové tvorby na zemědělském trhu.

„Smluvní poplatek zavádí do produkce italské rýže nákladový faktor, který pozměňuje cenu produktu vzhledem k ceně stanovené Společenstvím.“ Smluvní poplatek porušuje také čl. 40 odst. 3 třetí pododstavec, který stanoví, že „společná cenová politika musí být založena na společných kritériích a jednotných metodách výpočtu“.

Smluvní poplatek však „nebyl nikdy zohledněn“ při výpočtu cílové ceny, prahové ceny a následně výše odvodů.

Nakonec, uvedený „poplatek“ představuje diskriminaci v oblasti hospodářské soutěže jak uvnitř Společenství, tak na světovém trhu. Zásada volné hospodářské soutěže se uplatňuje také na společném zemědělském trhu. V odpovědi rýže odkazují jak nařízení č. 16/64, tak bod 18 odůvodnění nařízení č. 359/67 na článek 110 Smlouvy, který zmiňuje výslovně „vzrůst konkurenceschopnosti podniků členských států“. Bod 6 odůvodnění nařízení č. 359/67 uvádí mezi cíli systému skutečnost, „že nabídka a poptávka se mohou volně přizpůsobit trhu“.

Ve věci 30/59 generální advokát uvedl, že „pravidla hospodářské soutěže musí vyplývat pouze z přijetí přirozených podmínek každým vnitrostátním průmyslem“ (Recueil 1961, s. 76). Není tedy pochybnosti o tom, že je třeba zakázat opatření určená k „umělému“ udržování rozdílů v nákladech a v cenách (viz Olmi, Commentario EHS de Quadri, Monaco, Trabucchi, s. 278 a následující). Smluvní poplatek způsobuje snížení konkurenceschopnosti italských zpracovatelských podniků soutěžících na společném trhu. Navíc narušuje hospodářskou soutěž k újmě rýže a ve prospěch například těstovin. Zdá se logickým uznat, že čl. 40 odst. 3

zakazuje také tento druh diskriminace (mezi dvěma rozdílnými odvětvími a nikoli pouze ve stejném odvětví).

Italský rýžový průmysl má své vlastní úpravny rýže, které leží v produkčních oblastech velmi daleko od námořních přístavů. Naopak němečtí a holandské producenti mají své úpravy blízko přístavů a mohou tedy dovážet rýži ze třetích zemí. Z toho vyplývá pro italské hospodářské subjekty nutnost získávat skoro výhradně rýži pěstovanou v Itálii. Avšak pouze ti, kteří používají italskou rýži, jsou zatíženi smluvním poplatkem, zatímco všechny ostatní hospodářské subjekty používající rýži z jiného zdroje jím zatíženy nejsou.

V případě vývozu se smluvní poplatek nevrací, přestože se jedná o nepřímou daň, a z tohoto důvodu je italský hospodářský subjekt vyvážející např. do Německa znevýhodněn vůči německým hospodářským subjektům, které smluvní poplatek z neloupané rýže dovezené ze třetí země neplatí.

Ještě větší narušení hospodářské soutěže se objevuje při vývozu do třetích zemí. Ustanovení čl. 17 odst. 2 nařízení č. 359/67 stanoví, že vývozní náhrada je „stejná pro celé Společenství“. Uvážíme-li, že většina dodávek do třetích zemí se uskutečňuje veřejnými orgány a je založená na velmi malém cenovém rozdílu, pochopíme závažnost diskriminace italských vývozců ve vztahu k jejich konkurentům ze Společenství.

Na druhou předběžnou otázku je tedy třeba odpovědět kladně.

Ustanovení čl. 40 odst. 3 zakazuje jakoukoli diskriminaci a neumožňuje žádnou výjimku ani v oblasti daňové, i když je to oblast vyhrazená suverénitě členských států.

Smluvní poplatek by byl protiprávní, i kdyby se uplatňoval na rýžové produkty nezávisle na jejich původu, neboť by působil na tvorbu cen italského zpracovatelského průmyslu, vytvářel oddělenou enklávu na jednotném trhu a znevýhodňoval z hlediska hospodářské soutěže italské podniky ve vztahu k ostatním podnikům ve Společenství.

3. *Zákaz daní a opatření s rovnocenným účinkem v obchodě s rýží (otázky 5 a 6)*

Otázky 5 a 6 se týkají smluvního poplatku do té míry, pokud je vybírán z vyváženého zboží. V nařízení č. 16/64 obecný poplatek nahradil všechna různá vnitrostátní opatření. Nařízení také zakázalo vybírat *zvláštní poplatky*, jako je smluvní poplatek, které se týkají pouze určitého produktu.

Je-li uplatňován na vyváženou rýži, smluvní poplatek představuje poplatek s rovnocenným účinkem. Kromě toho je i opatřením s účinkem rovnocenným množstevnímu omezení, pokud narušuje jednotu intervencí v odvětví rýže požadovanou bodem 5 odůvodnění a články 20 a 23 nařízení č. 359/67.

4. *Závěry – nepoužitelnost italského zákona na smluvní poplatek*

a) Zatímco na společném trhu (to znamená na trhu, který není zcela integrován) mohou občas přetrvávat vnitrostátní pravidla, na jednotném trhu, který byl založen evropskou organizací trhu „je stadium pouhé koordinace vnitrostátních organizací trhů dávno překročeno“ (pokud jde o rýži, viz nařízení č. 359/67, stanovisko 34/70, Recueil 1971, s. 1100). Jinak řečeno „jakýkoli souběžný výkon pravomoci členskými státy je vyloučen“.

To vše se vztahuje také na trh s rýží.

Členským státům nebyla ponechána žádná normativní pravomoc v oblasti upravené společnou organizací v odvětví rýže.

b) Z toho nutně vyplývá nepoužitelnost „peněžních poplatků a omezení volného pohybu rýže, jako jsou diskriminační opatření představená v zákoně italského státu po založení Ente Nazionale Risi“. Nejedná se o neslučitelnost obsahu, ale o akt *ultra vires*.

Zdá se, že samotný italský stát si v roce 1968 uvědomil změnu situace. Totiž italská vláda předložila parlamentu návrh zákona č. 4947 ze dne 2. března 1968 o restrukturalizaci Ente Nazionale Risi, který mění její pravomoci a předpokládá (článek 8) zrušení smluvního poplatku.

5. Článek 86 Smlouvy a smluvní poplatek (otázka 7)

Podle Římské smlouvy dominantní postavení na společném trhu nebo na jeho podstatné části není samo o sobě zneužitím zakázaným článkem 86. Zneužitím by však mohlo být, kdyby toto dominantní postavení bylo udržováno nebo posilováno prostředky získanými z poplatku vybíraného za tímto účelem.

B – Vyjádření Ente Nazionale Risi, italské vlády a Komise Evropských společenství

K první a druhé otázce

Ente připomíná, že ani v citovaných předpisech Smlouvy, ani v předpisech Společenství v oblasti společné organizace trhu s rýží, neexistují ustanovení týkající se čistě vnitrostátních daní nebo poplatků, ani ustanovení ukládající *a fortiori* členským státům je zrušit. Nařízení č. 359/67 odkazuje pouze na cenu produktu v souvislosti s obchodem uvnitř Společenství, zcela nezávisle na jeho nákladech uvnitř členského státu.

Podle názoru Ente je smluvní poplatek zcela vnitrostátní, podobný mnohým jiným vnitrostátním daním nebo poplatkům obecné povahy nebo vybíraným z předmětů spojených s určitým povoláním nebo podniky.

Ente připomíná rozsudek Soudního dvora ve věcech 7 a 9/54 Groupement des industries sidérurgiques luxembourgeoises proti Vysokému úřadu, Recueil 1956, s. 100. „Stanovení maximálních cen nebrání tomu, aby na produkty v okamžiku spotřeby nebo kteréhokoli stadia distribuce byly uvaleny daně, poplatky nebo jiné obecné zatížení“.

Články 95 a 96 Smlouvy výslovně připouštějí a uznávají uložení takových poplatků a jejich nevrácení při vývozu.

Nejde o diskriminaci italských producentů rýže, neboť každý kupující italské rýže musí zaplatit smluvní poplatek. Navíc každý Ital má možnost obstarat si rýži pocházející z jiné země a neplatit tak smluvní poplatek.

Uložení smluvního poplatku nemá žádný vliv, přímý ani nepřímý, na intervenční cenu, jedinou cenu zaručenou předpisy Společenství.

Italská vláda dodává, že jednotné vývozní náhrady platné pro všechny členské země nahrazují v praxi přesně rozdíl mezi cenou cif italské rýže odeslané do země určení a cenou na světovém trhu v této zemi, což ostatně potvrzuje pravidelný vývoz italské rýže.

Na druhou stranu se *Komise* domnívá, že italský hospodářský subjekt, kterému nebyl vrácen smluvní poplatek při vývozu, se může považovat za oběť diskriminace vůči ostatním hospodářským subjektům Společenství, kterým není tento poplatek ukládán. K diskriminaci může docházet jak na trzích ostatních členských států, tak na trzích třetích zemí. Komise upřesňuje, že takovýto poplatek může ohrožovat cíle a fungování společné organizace trhu, a zejména její cenový systém i fungování Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu (EZOZF). Avšak připouští, že článek 96 umožňuje členským státům, aby náhrady byly nižší nebo žádné a že v takovémto případě je diskriminace nevyhnutelná. Domnívá se proto, že za současného stavu věcí není vybírání tohoto poplatku zakázáno.

Ke třetí otázce

Ente uvádí, že bod 12 odůvodnění zmiňovaný Pretore se týká výhradně dopravy při aktivním zušlechťovacím styku a potvrzuje, že je nezbytné, aby základní produkty Společenství nebyly znevýhodněny režimem vývozních náhrad podněcujících průmysl k dovozu surovin ze třetích zemí za účelem jejich zpětného vývozu s využitím náhrad upravených právem Společenství, a že tudíž tento bod odůvodnění nemá žádný vztah ke smluvnímu poplatku. *Ente* poznamenává, že během rýžových hospodářských let 1967-1968 až 1971-1972 byly dovozy neloupané rýže do Itálie minimální, od 500 metrických centů do 150 000 metrických centů, zatímco vývozy se pohybovaly přibližně od 1,5 do 5,5 milionů metrických centů a přibližně čtvrtina z nich šla do členských států Společenství.

Italská vláda trvá na tom, že „smluvní poplatek“ odpovídá příspěvkům nabízeným jak pěstitelům rýže, tak producentům rýže a následkem toho nemůže být navrácen. Podle jejího názoru, pokud bereme v úvahu, že právní úprava tržních cen je orientována podle ceny přebytkového regionu, která obsahuje „smluvní poplatek“, není možné jasně prokázat porušení zásady upřednostňování produktu Společenství.

Komise dodává, že i když skutečnost, že smluvní poplatek není při vývozu vrácen, znamená zeslabení konkurenceschopnosti, takovéto navrácení nepředstavuje právní povinnost členských států.

Ke čtvrté otázce

Ente upozorňuje, že článek 40 je rámcovým ustanovením a stanoví určité zásady, jejichž provedení je ponecháno zvláštním předpisům, takže se zdá být nemožné považovat tyto zásady za přímo použitelné.

Italská vláda se domnívá, že ustanovení článku 40 jsou určena orgánům Společenství. Pokud by naopak tato ustanovení byla přímo použitelná, vyplývalo by z toho, že jimi přiznaná práva vznikla dnem vstupu Smlouvy v platnost.

Komise je toho názoru, že pokud orgány Společenství porušily ustanovení článku 40, mohou se jednotlivci dovolávat tohoto porušení u vnitrostátních soudů.

K páté a šesté otázce

Ente upozorňuje, že „smluvní poplatek“ nemůže být považován za daň nebo opatření s účinkem rovnocenným clům nebo množstevnímu omezení vývozu. Cituje definici takového poplatku z rozsudků 2 a 3/62 (*Komise* proti Lucembursku a Belgii, Recueil 1962, s. 827) a z rozsudků 24/68 a 84/71.

Smluvní poplatek nemůže být překážkou vývozu, neboť cílová cena byla stanovena Společenstvím v rozpětí, které zohledňuje všechna finanční zatížení postihující hospodářské subjekty ve dvou pěstitelských zemích, Itálii a Francii.

Italská vláda uvádí, že jelikož se jedná o zatížení postihující nákupy a prodeje neloupané rýže uskutečněné na vnitrostátním území, je třeba na obě otázky odpovědět záporně.

K poslední otázce

Ente, italská vláda i Komise vyjadřují stejný názor: v této věci nejsou žádné skutkové okolnosti vyžadované pro použití čl. 86 odst. 5, jak jsou upřesněny judikaturou Soudního dvora.

Právní otázky:

¹ Usnesením ze dne 11. ledna 1973 došlým kanceláři Soudního dvora dne 16. ledna 1973 položil Pretore di Milano podle článku 177 Smlouvy o EHS několik předběžných otázek týkajících se výkladu článku 5, čl. 40 odst. 3 druhého a třetího pododstavce a článku 86 Smlouvy a některých ustanovení nařízení Rady č. 359/67/EHS ze dne 25. července 1967 o společné organizaci trhu s rýží (Úř. věst. 174, 31. července 1967).

Tyto otázky byly vzneseny v souvislosti s peněžním poplatkem nazvaným smluvní poplatek, uloženým kupujícímu domácí neloupané rýže za účelem financování činnosti státního orgánu pro rýži.

K prvním šesti otázkám

² Podstatou první otázky je, zda čl. 40 odst. 3 druhý pododstavec Smlouvy ve spojení s článkem 5 zakazuje členskému státu povolit vybírání poplatku z nákupu neloupané rýže produkované v uvedeném státě ve prospěch jiné organizace, než je stát.

Podstatou druhé otázky je, zda skutečnost, že poplatek tohoto druhu není vrácen při vývozu do členského státu nebo třetí země, představuje diskriminaci ve smyslu stejného pravidla v článku 40 ve spojení s ustanoveními nařízení č. 359/67/EHS a článku 5 Smlouvy.

Podstatou třetí otázky je, zda povolením takového poplatku, aniž by současně byla zavedena povinnost vrátit jej při vývozu, porušilo samo Společenství své povinnosti uložené čl. 40 odst. 3 třetím pododstavcem Smlouvy spolu s ustanoveními nařízení Rady č. 359/67/EHS.

Podstatou čtvrté otázky je, zda jsou ustanovení čl. 40 odst. 3 druhého a třetího pododstavce Smlouvy přímo použitelná v právním řádu členských států a zda vytváří subjektivní práva pro jednotlivce, která musí vnitrostátní soudy chránit a v případě kladné odpovědi, zda tato práva vznikla při vstupu v platnost nařízení č. 16/64 nebo nařízení č. 359/67.

Podstatou první části páté otázky je, zda vybírání takového poplatku porušuje zásadu upřednostňování produktů Společenství, jak je stanovena bodem 12 odůvodnění nařízení č. 359/67, a podstatou druhé části páté otázky a šesté otázky je, zda poplatek

tohoto druhu může představovat poplatek s účinkem rovnocenným vývoznímu clu nebo opatření s účinkem rovnocenným množstevnímu omezení zakázané nařízením č. 359/67.

3

Dříve než odpovíme na tyto otázky, je třeba posoudit souvislosti vyjmenovaných ustanovení v rámci Smlouvy.

Článek 40 Smlouvy je součástí zvláštních ustanovení pro fungování a rozvoj společného trhu se zemědělskými produkty, uvedených v článku 38.

K dosažení cílů vymezených v článku 39 stanoví čl. 40 odst. 2 zavedení společné organizace zemědělských trhů, která má jednu z těchto forem: společná pravidla hospodářské soutěže, povinná koordinace různých vnitrostátních systémů organizace trhu nebo evropská organizace trhu.

Ustanovení čl. 40 odst. 3 stanoví, že společná organizace zavedená podle čl. 40 odst. 2 může zahrnovat všechna opatření potřebná k dosažení cílů stanovených v článku 39, včetně regulace cen, ale upřesňuje, že společná organizace musí vyloučit jakoukoli diskriminaci mezi výrobci nebo spotřebiteli uvnitř Společenství a že jakákoliv společná cenová politika musí být založena na společných kritériích a jednotných metodách výpočtu.

Podle znění článku 43 musí Komise předkládat návrhy týkající se provádění společné zemědělské politiky, včetně nahrazení vnitrostátních organizací, a Rada je pověřena pokračovat v těchto návrzích přijímáním nařízení, směrnic nebo rozhodnutí.

Rada zajistila nařízením č. 16/64/EHS ze dne 5. února 1964 (Úř. věst. 34, 27. února 1964, s. 574) postupné zavedení organizace trhu s rýží.

Tato organizace trhu znamená především pro producentské členské státy každoroční stanovení cílových cen a stanovení, na základě cílové ceny, intervenční ceny, za kterou jsou příslušné agentury povinny kupovat nabízenou neloupanou rýži, a každoroční stanovení společné prahové ceny stanovené pro první rok podle ceny na světovém trhu, na jejíž úroveň musí být cena dovážených produktů vyrovnána prostřednictvím proměnlivého poplatku.

Nařízení č. 359/67 ze dne 25. července 1967, které toto nařízení nahradilo, stanoví jednotnou cílovou cenu pro loupanou rýži, na jejímž základě jsou stanoveny dvě intervenční ceny neloupané rýže, jedna pro Arles a druhá pro Vercelli.

Kromě jednotného cenového systému stanoví nařízení vybírání jednotného poplatku při dovozu ze třetích zemí a jednotné vrácení poplatku při vývozu do těchto zemí.

Ustanovení čl. 20 odst. 2 a článku 23 uvedeného nařízení zakazuje vybírání jakékoliv cla nebo poplatku s rovnocenným účinkem a uplatňování jakékoli množstevního omezení nebo opatření s rovnocenným účinkem při vývozu do třetí země nebo při obchodování uvnitř Společenství.

4

V rámci trhu s rýží byl článek 40 proveden nařízením č. 359/67, které je v souladu s článkem 189 Smlouvy přímo použitelné vnitrostátními soudy.

Článek 5 tím, že stanoví, že členské státy přijmou veškerá vhodná opatření k plnění závazků a zdrží se jakéhokoli opatření, jež by mohlo ohrozit dosažení cílů Smlouvy, ukládá obecnou povinnost členským státům, jejíž konkrétní obsah závisí, v každém jednotlivém případě, na ustanoveních Smlouvy nebo pravidel stanovených uvnitř jejího obecného systému.

V odvětví rýže jsou ustanovení zakazující vnitrostátní opatření obsažena pouze v čl. 20 odst. 2 a článku 23 uvedeného nařízení.

- 5 Zákaz vybírání cla nebo poplatku s rovnocenným účinkem uvedený v čl. 20 odst. 2 uvedeného nařízení se týká jakéhokoliv poplatku vybíraného při příležitosti nebo z důvodu dovozu nebo vývozu do třetí země.

Zákaz vybírání cla nebo poplatku s rovnocenným účinkem v obchodě uvnitř Společenství stanovený v článku 23 uvedeného nařízení se týká jakéhokoliv poplatku vybíraného při příležitosti nebo z důvodu dovozu nebo vývozu dotčeného produktu, který změnou ceny způsobí volnému pohybu zboží stejné restriktivní účinky jako clo.

Tento zákaz se vztahuje na jakýkoliv peněžní poplatek uvalený na zboží z důvodu jeho překročení hranice.

- 6 To však není případ vnitrostátní daně uvalené pouze na domácí produkty po uzavření smluv, jejichž jsou předmětem, a určené k financování fondů na podporu vnitrostátní produkce.

Tato daň by také nemohla být v rozporu s ustanoveními uvedeného nařízení, která stanoví vývozní náhrady, ledaže by se projevovala jako prostředek k snížení výše těchto náhrad.

Nakonec, pokud se na takovou daň vztahují také ustanovení týkající se podpor, vnitrostátního zdanění a článek 5, čl. 40 odst. 3 a článek 98 Smlouvy, přísluší Komisi zajistit s péčí, která odráží skutečnost, že jednotlivcům nenáleží žádná přímá práva, dodržování těchto ustanovení.

- 7 Zákaz všech množstevních omezení nebo opatření s rovnocenným účinkem uvedený v čl. 20 odst. 2 uvedeného nařízení má, kromě jiného, zabránit členským státům přijímat jednostranná opatření k omezení vývozu do třetích zemí, jiná než opatření stanovená nařízeními.

Zákaz takového opatření ve vztazích mezi členy Společenství v článku 23 je určen k zajištění volného pohybu zboží uvnitř Společenství.

Zákaz množstevních omezení se týká opatření s charakterem úplného nebo částečného zákazu, podle okolností, dovozu, vývozu nebo tranzitu zboží.

Opatření s rovnocenným účinkem nemají pouze podobu popsaného zákazu, ale také překážek, bez ohledu na jejich označení nebo techniku, které mají stejný účinek.

To se však, zdá se, nevztahuje na peněžní poplatek, jako je ten uvedený vnitrostátním soudem.

K poslední otázce

- ⁸ Podstatou této otázky je, zda může uložení takového poplatku představovat zneužití dominantního postavení ve smyslu článku 86 Smlouvy.
- ⁹ Článek 86 Smlouvy není použitelný na poplatek určený k financování vnitrostátních podpor.

K nákladům řízení:

- ¹⁰ Výdaje vzniklé vládě Italské republiky a Komisi Evropských společenství, které předložily Soudnímu dvoru vyjádření, se nenahrazují. Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před vnitrostátním soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud.

Z těchto důvodů

SOUDNÍ DVŮR

o otázkách, které mu předložil Pretore di Milano usnesením ze dne 11. ledna 1973, rozhodl takto:

- 1. Vnitrostátní daň uvalená pouze na vnitrostátní produkty po uzavření smluv, jejichž jsou předmětem, a určená k financování fondů na podporu vnitrostátní produkce nepředstavuje poplatek s účinkem rovnocenným vývoznímu clu.**
- 2. Takováto daň by také nemohla být v rozporu s ustanoveními nařízení Rady č. 359/67/EHS ze dne 25. července 1967, která stanoví vývozní náhrady, ledaže by se projevovala jako prostředek k snížení výše těchto náhrad.**